

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie strategii UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (opinia rozpoznawcza)

(2014/C 177/05)

Sprawozdawca generalny: **Dimitris DIMITRIADIS**

Współsprawozdawca generalny: **Stefano PALMIERI**

Dnia 20 listopada 2013 r. Maroš Šefčovič, wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej, zwrócił się do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o opracowanie opinii rozpoznawczej w sprawie

strategii UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (EUSAIR).

Dnia 15 października 2013 r. Prezydium Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego powierzyło przygotowanie opinii w tej sprawie Sekcji ds. Unii Gospodarczej i Walutowej oraz Spójności Gospodarczej i Społecznej.

Mając na względzie pilny charakter prac, na 495. sesji plenarnej w dniach 21–22 stycznia 2014 r. (posiedzenie z 21 stycznia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wyznaczył Dimitrisa Dimitriadisa na sprawozdawcę generalnego a Stefana Palmieriego na współsprawozdawcę generalnego oraz 150 głosami – 3 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 EKES przyjmuje z zadowoleniem szczególną uwagę, jaką poświęcono opracowaniu strategii Unii Europejskiej na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (EUSAIR), by wesprzeć spójność i konkurencyjność w związku z wyzwaniem, którym poszczególne regiony lub kraje nie mogą odpowiednio sprostać za pomocą zwykłych środków.

1.2 EKES zauważa, że w dokumencie konsultacyjnym nie wspomniano o wartości strategicznej współpracy w regionie Morza Śródziemnego. Komitet podkreśla, że współpraca regionalna w regionie Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego ma wprawdzie podstawowe znaczenie dla wspierania krajów Bałkanów Zachodnich w procesie przedakcesyjnym oraz dla zacieśniania kontaktów z makroregionem dunajskim i bałtyckim, lecz należy również wziąć pod uwagę przestrzeń adriatycką i jońską jako funkcjonalny obszar basenu Morza Śródziemnego.

1.3 EKES uważa, że EUSAIR musi obejmować kompleksowy zestaw projektów i programów ukierunkowanych na działanie. Strategia powinna posilkować się najlepszymi praktykami opracowanymi już w ramach innych strategii makroregionalnych (Morze Bałtyckie, Dunaj i Atlantyckie), Unii dla Śródziemnomorza⁽¹⁾, strategii „Europa 2020”, istniejących programów UE, środków finansowania⁽²⁾ oraz takich inicjatyw UE jak INTERACT, by zapewnić pomoc techniczną i szkolenie⁽³⁾. Powinna być również operacyjnie powiązana z innymi kierunkami polityki UE, takimi jak polityka spójności, wspólna polityka rolna i polityka rybołówstwa, instrument „Łącząc Europę”, transeuropejskie sieci transportowe i energetyczne, program „Horyzont 2020”, agenda cyfrowa, program COSME, zintegrowana polityka morska oraz polityka dotycząca wspólnego europejskiego systemu azylowego⁽⁴⁾. Wynikiem tych działań powinien być praktyczny wykaz środków, programów i systemów w celu zapewnienia społeczeństwom w regionie większej spójności.

1.4 EKES odnotowuje zupełne pominięcie sektora prywatnego w dokumencie konsultacyjnym i podkreśla jego istotną rolę jako motoru wzrostu i zatrudnienia. Podkreśla potrzebę większego zaangażowania podmiotów sektora prywatnego i społeczeństwa obywatelskiego w przygotowywanie i realizację strategii EUSAIR. Stanowczo zaleca, by lepiej wykorzystano możliwości przyciągnięcia inwestycji (zarówno lokalnych, jak i międzynarodowych) i stworzenia szans na rynku przez sektor prywatny.

⁽¹⁾ Opinia rozpoznawcza EKES-u w sprawie: „Opracowanie strategii makroregionalnej dla regionu Morza Śródziemnego: korzyści dla wyspiarskich państw członkowskich”, Dz.U. C 44 z 15.2.2013, s.1.

⁽²⁾ Zob. rozporządzenie (WE) nr 1638/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r. określające przepisy ogólne w sprawie ustanowienia Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa, Dz.U. L 310 z 9.11.2006, s. 1.

⁽³⁾ http://www.interact-eu.net/about_us/about_interact/22/2911;
<http://www.interact-eu.net/ipvalencia/ipvalencia/117/619> (dotyczy konkretnie jednostki INTERACT ds. regionu Morza Śródziemnego znajdującej się w Walencji).

⁽⁴⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Plan polityki azylowej: zintegrowana strategia ochrony na całym obszarze UE”, COM (2008) 360 final.

1.5 EKES uważa, że strategia powinna obejmować wyraźniej wymiar społeczny, by lepiej wesprzeć wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu w regionie Morza Jońskiego i Morza Adriatyckiego. Istotne jest również włączenie do dialogu społecznego przedstawicieli wykluczonych grup społecznych, takich jak społeczności migrantów, osoby niepełnosprawne i organizacje kobiece, a także pełne wsparcie polityki UE mającej na celu zapobieganie dyskryminacji z powodu rasy, pochodzenia etnicznego, niepełnosprawności, wieku, orientacji seksualnej lub płci.

1.6 EKES wyraża ubolewanie, że w dokumencie konsultacyjnym niewystarczająco zajęto się kwestiami przepływu nieregulowanej i nielegalnej migracji. UE musi dołożyć większych wysiłków, by pomóc regionowi Morza Jońskiego i Morza Adriatyckiego w sprostananiu problemowi migracji oraz w integracji imigrantów w społeczeństwie.

1.7 EKES uważa, że bezpieczeństwo i działalność policji są bardzo istotne dla postępu i dobrobytu regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego. Apeluje do Rady o zwiększenie budżetu i możliwości działania Fronteksu⁽⁵⁾.

1.8 Mimo że w ostatnich latach zrealizowano szereg inicjatyw partnerskich oraz projektów związanych z zagadnieniami makroregionalnymi w odnośnych obszarach współpracy (euroregion adriatycki, forum izb handlowych z regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego, forum miast adriatycko-jońskich, Uniadriion itp.), EKES pragnie również zaznaczyć, że strategia długo pozostawała na papierze, choć dyskusje na temat inicjatywy adriatycko-jońskiej zaczęły się już w październiku 1999 r. z inicjatywy rządu włoskiego i oficjalnie inaugurowane zostały w maju 2000 r. deklaracją z Ankony. Nagle, po takim czasie, harmonogram ostatecznego zatwierdzenia został skrócony, co niezwykle utrudnia członkom EKES-u rzetelne opracowanie stanowiska Komitetu.

2. Strategia UE na rzecz regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (EUSAIR) – kontekst i problemy

2.1 Pierwszą formą współpracy w regionie Morza Jońskiego i Morza Adriatyckiego był *pakt stabilizacji dla Europy Południowo-Wschodniej*, który wprowadzono w życie w 1999 r. Były to ramy mające na celu wzmocnienie pokoju, demokracji, praw człowieka i gospodarki w krajach Europy Południowo-Wschodniej w latach 1999–2008. W ramach tej inicjatywy, na fińskim szczycie UE w Tampere w październiku 1999 r., włoski rząd przedstawił *inicjatywę adriatycko-jońską*, która została oficjalnie ustanowiona w Ankonie we Włoszech w maju 2000 r. poprzez podpisanie *deklaracji z Ankony*. Deklaracja ta posłużyła za podstawę pogłębienia adriatycko-jońskiej współpracy terytorialnej oraz propagowania stabilności politycznej i gospodarczej, co miało stanowić solidną podbudowę procesu integracji europejskiej. Początkowo podpisali ją ministrowie spraw zagranicznych Albanii, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Grecji, Włoch i Słowenii. Następnie została poszerzona o unię federacyjną Serbii i Czarnogóry.

2.1.1 Na podstawie *deklaracji z Ankony* uruchomiono kilka sieci współpracy instytucjonalnej w celu wsparcia spójności i konkurencyjności w regionie Morza Jońskiego i Morza Adriatyckiego: adriatycko-joński euroregion, forum miast adriatycko-jońskich, forum izb handlowych adriatyckiej oraz jońskiej, Uniadriion i inicjatywę adriatycko-jońską.

2.2 Dnia 19 listopada 2012 r. na posiedzeniu ministerialnym Komisji z ministrami spraw zagranicznych z regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego podjęto następujące decyzje:

- wszystkie strony wyraziły stanowcze poparcie dla nowej strategii;
- nowa strategia będzie się opierać na najlepszych praktykach i doświadczeniach zebranych podczas realizacji strategii makroregionalnych na rzecz regionu Dunaju⁽⁶⁾ i regionu Morza Bałtyckiego⁽⁷⁾;
- przedsięwzięte środki nie powinny się pokrywać ze strategią morską;
- strategii towarzyszyłyby niezbędne zasoby ludzkie, przy czym odpowiedniej liczbie pracowników powierzono by jej opracowanie i wdrożenie;
- w planie działania wskazano by konkretne środki i projekty;
- na późniejszym etapie można by rozważyć dodatkowe obszary i dodatkowych członków.

⁽⁵⁾ Opinia z inicjatywy własnej w sprawie *nieregulowanej migracji drogą morską w regionie Morza Śródziemnego*, Dz.U. C 67 z 6.3.2014, s. 32.

⁽⁶⁾ COM(2010) 715 final.

⁽⁷⁾ COM(2009) 248 final.

2.3 Na mocy decyzji Rady Europejskiej z 14 grudnia 2012 r.⁽⁸⁾ o ustanowieniu nowej makroregionalnej strategii na rzecz Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego przed końcem 2014 r., a także otrzymanego mandatu, służby Komisji miały rozpocząć opracowywanie komunikatu i planu działań, które powinny zostać przyjęte przed zakończeniem prezydentury włoskiej.

2.4 Dnia 22 października 2013 r. Rada po raz pierwszy przyjęła strategiczne kryteria podstawowych cech strategii makroregionalnych. Były to:

- pogłębienie współpracy między bezpośrednio zainteresowanymi państwami członkowskimi z zainteresowanymi państwami, których to nie dotyczy, oraz z zainteresowanymi państwami spoza UE w dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania;
- wykorzystanie szerokiego wachlarza dostępnych źródeł finansowania oraz zachęcenie odpowiednich zainteresowanych stron do lepszego opracowywania polityki i wdrażania różnych unijnych, krajowych i regionalnych strategii politycznych;
- poprawa istniejących mechanizmów i sieci współpracy;
- udział w tworzeniu nowych projektów wysokiej jakości i ułatwianiu im dostępu do finansowania.

2.5 Strategia adriatycko-jońska cieszy się szerokim poparciem politycznym w zainteresowanych krajach, gdzie poziom świadomości na jej temat jest wysoki; stanowi ona nie tylko wyzwanie, lecz również ogromną szansę dla samej UE. Jej zadaniem jest „łączyć i chronić”. Będzie ona wspierać spójność poza granicami UE, na obszarze bardzo istotnym dla stabilności kontynentu.

2.6 Strategia adriatycko-jońska jest politycznym i technicznym uzupełnieniem makroregionu Dunaju (który obejmuje kilka krajów również uczestniczących w strategii adriatycko-jońskiej) oraz makroregionu bałtyckiego.

2.7 Aby zwiększyć spójność oraz stymulować konkurencyjność i innowacje, region adriatycko-joński musi stawić czoła wielu poważnym wyzwaniom, takim jak kwestie ekologiczne i środowiskowe, nieskuteczne połączenia komunikacyjne i nieodpowiednia współpraca. Jednym z kluczowych czynników powodzenia jest udoskonalenie nowoczesnej kultury biznesowej i rozwój MŚP w regionie dzięki propagowaniu ich współpracy i przekazywaniu najlepszych praktyk.

2.8 Strategia oparta na podejściu makroregionalnym może być cennym impulsem do wspierania integracji Bałkanów i krajów wschodnioeuropejskich z Europą, jak też do wspierania zintegrowanej polityki rozwojowej i lepszego wykorzystania funduszy unijnych i krajowych. Może również zachęcić do pogłębienia wymiany i partnerstwa między społeczeństwami obywatelskimi zaangażowanych krajów.

2.8.1 Współpraca makroregionalna ułatwia postępy na drodze do dostosowania się do norm UE – wspólnotowego dorobku prawnego – co ma pozytywny wpływ na starania krajów adriatycko-jońskich o członkostwo w UE oraz na ich stabilność, a także na stabilność na poziomie regionalnym. Strategia makroregionalna jest ponadto konieczna do wsparcia spójności i integracji społeczno-gospodarczej różnych obszarów.

2.8.2 Skuteczne podejście makroregionalne do zwiększenia synergii pomiędzy różnymi obszarami polityki UE i do koordynacji wysiłków różnorodnych podmiotów w regionie adriatycko-jońskim powinno opierać się na zasadzie „3 x tak”: więcej uzupełniającego finansowania, więcej koordynacji instytucjonalnej i więcej nowych projektów. Główna rola przypadłaby tu sektorowi prywatnemu.

2.8.3 Odpowiednio usystematyzowana strategia makroregionalna może zapewnić wspólne ramy europejskie, by wesprzeć korzystanie z bogactwa kulturowego i wzmocnić pozycję krajowego społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu regionu. Jest to szczególnie istotne dla takich regionów jak Europa Wschodnia i Bałkany, gdzie konsolidacja praktyk demokratycznych idzie w parze z rozwojem dynamicznej sfery publicznej.

2.8.4 Strategia makroregionalna mogłaby umożliwić planowanie rozwoju infrastruktury w transnarodowej skali geograficznej, promując rozwój sieci ICT, autostrad, dróg kolejowych i portów i tym samym zapewniając spójność terytorialną oraz konkurencyjność bez barier bądź wąskich gardeł.

⁽⁸⁾ Konkluzje Rady Europejskiej: EUCO 205/12/z 14 grudnia 2012 r.

2.9 Mimo rozciągniętego w czasie początkowego etapu niedawno ogłoszono, że pilne i ostatnie etapy zostają skrócone ze szkodą dla końcowych wyników.

3. Dokument konsultacyjny: zakres i cele

3.1 W ramach EUSAIR Morze Jońskie jest wspólnym i głównym czynnikiem. Strategia powinna koncentrować się na obszarach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania regionalnego, które mają duże znaczenie dla krajów leżących nad Morzem Adriatyckim i Jońskim, a także na wyjaśnieniu wszystkich kwestii praktycznych (podstawowe filary, zarządzanie itp.). Główne obszary priorytetowe i cele planu działań powinny zostać wytyczone przez rządy i przedstawicieli partnerów społecznych jako wspólne aspiracje i trwałe rozwiązania wspólnych problemów, ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji morskich we wzrost i zatrudnienie.

3.2 Nadrzędnym celem EUSAIR jest promowanie trwałego dobrobytu gospodarczego i społecznego regionu Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego za pomocą tworzenia wzrostu i zatrudnienia, zwiększanie atrakcyjności i konkurencyjności tego regionu oraz rozwoju połączeń, przy jednoczesnej ochronie środowiska obszarów śródlądowych oraz ekosystemów przybrzeżnych i morskich.

3.3 Cel ten zostanie osiągnięty za pomocą działań prowadzonych zgodnie z czterema filarami tematycznymi⁽⁹⁾: pobudzanie innowacyjnego wzrostu morskiego, rozwój połączeń w regionie, utrzymanie, ochrona i poprawa jakości środowiska oraz zwiększenie atrakcyjności regionu.

3.3.1 **Pierwszy filar: pobudzenie innowacyjnego wzrostu morskiego** Rybołówstwo⁽¹⁰⁾ jest bardzo istotnym obszarem działalności gospodarczej dla adriatyckich i jońskich obszarów przybrzeżnych i ich mieszkańców. Podstawowym celem tego filaru jest rozwinięcie silnego sektora rybołówstwa i akwakultury wysokiej jakości, który będzie zrównoważony pod względem środowiskowym i gospodarczym i przyczyni się do tworzenia miejsc pracy.

3.3.2 **Drugi filar: rozwój połączeń w regionie** Region leży na bardzo istotnym obszarze geostrategicznym na północnej, południowej, wschodniej i zachodniej osi Europy. Morza Jońskie i Adriatyckie leżą na styku istotnych szlaków towarowych, pasażerskich i energetycznych. Kilka europejskich krajów jest bardzo zależnych od tych obszarów pod względem importu i eksportu. Adriatyckie autostrady morskie będą skuteczną, wiarygodną i konkurencyjną usługą w zakresie transportu towarów i pasażerów. Kursy statków pasażerskich oraz transport ropy naftowej i gazu co roku się nasilają. Niestety oprócz morskiego ruchu handlowego, z Mórz Adriatyckiego i Jońskiego korzystają również sieci przestępcze uczestniczące w nielegalnym handlu.

3.3.3 **Trzeci filar: zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego** Adriatyckie i jońskie środowisko przybrzeżne i morskie charakteryzuje się olbrzymią różnorodnością siedlisk i gatunków. Połączenie dużego oddziaływania antropogenicznego z cechami topograficznymi sprawia, że siedliska te są wysoce podatne na zanieczyszczenie. Współpraca zainteresowanych stron na obszarach przybrzeżnych odbywa się w regulacyjnych ramach ustanowionych w *dyrektywie ramowej w sprawie strategii morskiej, konwencji barcelońskiej* i jej protokołach, a także w ramach *Wspólnej Komisji ds. Ochrony Morza Adriatyckiego i jego Obszarów Przybrzeżnych*. Opływ rzeczny i transport morski mają istotny wpływ na Morze Adriatyckie.

3.3.4 **Czwarty filar: zwiększenie atrakcyjności regionalnej** Sektor turystyki ma duże znaczenie gospodarcze jako jeden z głównych i najszybciej rozwijających się obszarów działalności w regionie. W wielu wypadkach jest to trzon gospodarczy regionów przybrzeżnych, a także – w coraz większym stopniu – głębi lądu. W samym sektorze rejsów wycieczkowych tkwi duży potencjał wzrostu. W ciągu ostatnich 10 lat popyt na rejsy wycieczkowe podwoił się na całym świecie. Widać to w regionie adriatyckim i jońskim, gdzie następuje gwałtowny wzrost. Ponadto dziedzictwo kulturowe i archeologiczne tego regionu jest dużym atutem, który trzeba w pełni wykorzystać. Nowa strategia makroregionalna powinna pomóc zainteresowanym stronom sektora turystycznego w sprostaniu wyzwaniom zewnętrznym i wewnętrznym, takim jak wzrost konkurencji ze strony innych regionów oraz wahania sezonowe, a także umożliwić im wejście na nowe rynki, ignorowane dotychczas przez branżę turystyczną, takie jak turystyka dla osób niepełnosprawnych i starszych. Podejście makroregionalne do turystyki przybrzeżnej, morskiej itp. mogłoby stanowić zachętę do wzmocnienia zarządzania oraz zaangażowania podmiotów prywatnych i międzynarodowych instytucji finansowych.

⁽⁹⁾ Cztery filary: orientacyjna struktura działań uzgodniona między ośmioma ministerstwami spraw zagranicznych i komisarzem Johannesem Hahnem w listopadzie 2012 r.

⁽¹⁰⁾ Parlament Europejski: sprawozdanie w sprawie strategii na rzecz rybołówstwa w regionie Morza Adriatyckiego i Morza Jońskiego (2012/2261 (INI), A7-0 234/2013.

4. Konkretnie uwagi dotyczące dokumentu konsultacyjnego

4.1 EKES odnotowuje, że wiedza na temat wielorakich poruszanych kwestii różni się znacznie między społeczeństwami państw tego regionu. Skrajnie różne doświadczenia czterech państw członkowskich i czterech innych państw o bardzo różnych poziomach świadomości i stadiach rozwoju wymaga opracowania strategii dla regionu odpowiednio dostosowanej do potencjału terytorialnego każdego z nich.

4.1.1 Komisja powinna więc pomóc w podnoszeniu świadomości oraz zagwarantować bezpośrednie zaangażowanie sektora prywatnego i szerokiego przekroju organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Stanowi to wielkie wyzwanie.

4.2 EKES zgadza się w zasadzie z dokumentem konsultacyjnym, w którym szczegółowo przeanalizowano podstawowe elementy wsparcia inteligentnego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu w regionie Mórz Adriatyckiego i Jońskiego. Cztery filary odpowiednio odzwierciedlają główne problemy, wyzwania i cele.

4.3 EKES pragnie wyrazić uznanie dla wysiłków zmierzających do opracowania strategii dla Mórz Adriatyckiego i Jońskiego. W projekcie dokumentu wskazano słabości, synergie i wspólną wizję, a także przedstawiono szereg propozycji, które stanowią solidną podstawę rozwoju strategii, w tym szereg realistycznych działań i aktywne zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron.

4.3.1 EKES wierzy w kluczową rolę, jaką strategii makroregionalne mogą odgrywać w krajach tego regionu. Dobrze opracowana strategia może stanowić ogólne ramy odniesienia; można ją też uznać za metodę zwiększania stabilności, co jest zawsze warunkiem wstępnym przyciągnięcia inwestycji prywatnych z samego regionu i spoza niego.

4.3.2 EKES przyjmuje priorytety wskazane jako mocne strony regionu, takie jak jego znaczenie jako węzła przepływu towarów, ludzi i energii czy też jego przewaga konkurencyjna w zakresie niebieskiej działalności i turystyki. Wydaje się, że te sektory mogą stać się prawdziwym motorem inwestycji, wzrostu i zatrudnienia.

4.3.3 EKES zgadza się również z wynikami projektu strategii potwierdzającymi konieczność wzmocnienia synergii na rzecz współpracy w regionie. Jest zatem zdania, że plan działań powinien kłaść nacisk na wagę ustanowienia platform klastrów i sieci kontaktów umożliwiających udział we wspólnych inicjatywach, tak aby zaradzić wspólnym słabościom. W planie tym należy także opracować wspólną wizję w celu stworzenia zrównoważonych i wysoce konkurencyjnych gospodarek w regionie.

4.3.4 EKES odnotowuje, że w dokumencie nie poruszono w wystarczającym stopniu niektórych istotnych aspektów spójności terytorialnej, społecznej i gospodarczej.

4.3.5 EKES zaleca, aby istotne kwestie, takie jak badania, innowacje, rozwój MŚP oraz budowanie potencjału, nie były proponowane wyłącznie jako aspekty przekrojowe, lecz zostały bardziej wyeksponowane, by stały się prawdziwym motorem spójności i konkurencyjności regionalnej.

4.3.6 W dokumencie konsultacyjnym nie wspomniano w ogóle o strategicznej wartości współpracy śródziemnomorskiej. Chociaż adriatycka i jońska współpraca regionalna ma podstawowe znaczenie dla wspierania krajów Bałkanów Zachodnich w procesie przedakcesyjnym oraz dla zacieśniania kontaktów z makroregionem dunajskim i bałtyckim, należy również wziąć pod uwagę przestrzeń adriatycką i jońską jako funkcjonalny obszar basenu Morza Śródziemnego.

4.3.7 Problemy nielegalnych przepływów migracyjnych nie są odpowiednio rozwiązywane. Zwłaszcza zaangażowanie regionów w południowych Włoszech (Apulia, Basilicata, Kalabria i Sycylia) w strategię adriatycką i jońską sprawia, że trzeba się w większym stopniu skupić na kwestiach humanitarnych i kwestiach bezpieczeństwa związanych z migracją z krajów Afryki Północnej.

4.3.8 EKES uważa, że obecna lista obszarów problematycznych, słabości strukturalnych, a także celów strategii jest stosunkowo długa. Taka obszerna lista jest mało przydatna i powinna zostać skrócona do zestawu realistycznych środków, którymi łatwiej będzie zarządzać. EKES zaleca zatem ograniczenie treści strategii do najważniejszych dziedzin działania bądź uszeregowanie działań pod względem ważności w krótkiej, średniej i długiej perspektywie, poczynając od najważniejszych kwestii.

4.3.9 EKES uważa, że strategia adriatycka i jońska powinna w pełni obejmować wszystkie zainteresowane strony, takie jak rządy, władze lokalne i regionalne, uczelnie wyższe, instytucje badawcze, przedsiębiorstwa sektora prywatnego i MŚP, partnerów społecznych, organizacje pozarządowe i społeczeństwo obywatelskie, gdyż będzie to dowodzić jej zgodności z zasadami wielopoziomowego sprawowania rządów i aktywności obywatelskiej⁽¹¹⁾.

4.3.10 EKES odnotowuje decyzje podjęte przez Radę, zgodnie z którymi strategia makroregionalna nie powinna wymagać większej ilości środków, regulacji czy nowych organów zarządzania (trzy razy „nie”), lecz uważa, że potrzeba więcej środków na pomoc techniczną, aby zapewnić udaną realizację strategii w przyszłości.

4.3.11 EKES jest również zdania, że znaczne środki przeznaczone już przez UE na programy regionalne za pośrednictwem funduszy strukturalnych są odpowiednie i trzeba je skutecznie wykorzystać w celu wdrożenia strategii, lepiej koordynując działania i podporządkowując je ujednoliconemu podejściu strategicznemu.

5. Bardziej szczegółowe uwagi dotyczące czterech filarów

5.1 **Ożywienie innowacyjnego wzrostu morskiego:** EKES odnotowuje, że morze słusznie uznano za podstawę, która może pomóc zainteresowanym krajom w stworzeniu dynamicznych sektorów gospodarczych i umożliwić obywatelom znalezienie pracy za wynagrodzeniem. Uważa za konieczne opracowanie nowych modeli programowania, które zapewnią integrację i komplementarność łańcuchów wartości niebieskiej gospodarki (niebieska żywność, turystyka, przemysł, logistyka i zasoby).

5.1.1 W ramach strategii słusznie wskazano niebieską działalność jako sektor, na którym należy się skupić z uwagi na to, iż akwakultura przyciągnęła już znaczne inwestycje w dużych krajach tego regionu, które mogą posłużyć innym za przykład. Oczekuje się zatem, że nowe inwestycje w urządzenia i działania uzupełniające zapewniłyby szybką rentowność, dzięki czemu atrakcyjne byłoby ich finansowanie poprzez EBI oraz prywatnych inwestorów zagranicznych i lokalnych.

5.1.2 EKES zgadza się z potrzebą kultury przedsiębiorczości efektywnie wykorzystującej zasoby, która jest środkiem poprawy praktyk zarządzania w głównych obszarach działalności. Państwa w regionie, a zwłaszcza kraje spoza UE, muszą stawiać czoła ograniczeniom oraz restrykcyjnej filozofii biznesowej, na którą korzystnie wpłynęłaby ścisła współpraca nad przyjęciem nowego modelu kultury przedsiębiorczości. Komitet uważa, że motorem powodzenia tej inicjatywy powinny być prywatne przedsiębiorstwa.

5.1.3 EKES zaleca, by proponowany pomysł uczynienia z regionu centrum innowacyjnej działalności był celem bardzo rozciągniętym w czasie. Obecnie region ten ma jedynie ograniczony potencjał. Celem strategii powinno być zatem stworzenie synergii i poprawa kształcenia oraz infrastruktury edukacyjnej, by stopniowo rozwinąć niebieską działalność i zmniejszyć nierówności w zakresie popytu na wykwalifikowaną siłę roboczą oraz jej podaży. Unia, przy wsparciu środowiska biznesu, obu stron przemysłu i społeczeństwa obywatelskiego, może odgrywać istotną rolę w przekazywaniu i wspieraniu najlepszych praktyk i wiedzy fachowej w regionie.

5.1.4 EKES uważa, że rybołówstwo odgrywa istotną rolę społeczną i gospodarczą na Morzach Adriatyckim i Jońskim, lecz że podstawowa infrastruktura w niektórych krajach jest niewystarczająca. Plan działań powinien zatem zawierać dokładną analizę sytuacji i realistyczny plan. EKES wzywa również kraje spoza UE, by wykazały się większym zaangażowaniem, jeżeli chodzi o zgodność z europejskim prawodawstwem dotyczącym rybołówstwa.

5.2 **Rozwój połączeń w regionie:** EKES uważa, że dotychczas wyraźnie brakuje skutecznych i opłacalnych połączeń między krajami tego regionu, zwłaszcza jeśli chodzi o sprostanie wymogom energetycznym. Ponadto połączenia transportowe i komunikacyjne z głębią lądu i wyspami są nieodpowiednie. EKES zgadza się, że konieczne jest poprawienie połączeń morskich i powietrznych w regionie i poza nim, zatem uważa, że strategia morska na rzecz Mórz Adriatyckiego i Jońskiego⁽¹²⁾ przyjęta w listopadzie 2012 r. musi stać się jednym z głównych elementów EUSAIR, co umożliwi rozwinięcie skutecznego systemu połączeń transportowych, zwłaszcza dla obszarów bez dostępu do morza i obszarów peryferyjnych.

⁽¹¹⁾ COM(2011) 884 final.

⁽¹²⁾ COM(2012) 713 final.

5.2.1 EKES popiera proponowaną autostradę morską dla Mórz Adriatyckiego i Jońskiego, której celem jest lepsze zarządzanie zagęszczeniem ruchu drogowego, zmniejszenie luki konkurencyjnej między wyspami a głębią łądu oraz polepszenie połączeń z innymi śródziemnomorskimi korytarzami transportowymi.

5.2.2 Mając na uwadze, iż UE nieustannie poszukuje alternatywnych źródeł energii i nowych dróg z krajów eksportujących ropę naftową i gaz, EKES jest zdania, że w dokumencie konsultacyjnym niewystarczająco podkreślono kwestie energetyczne. Nowe główne rurociągi łączące Europę z producentami energii zaplanowano w taki sposób, by przechodziły przez region adriatycki i joński. Jednym z przykładów jest umowa między Azerbejdżanem, Grecją i Włochami dotycząca TAP.

5.2.3 EKES uważa, że – wzięwszy pod uwagę charakterystyczny dla tego obszaru problem handlu środkami odurzającymi i nieuregulowanej migracji – regionowi adriatyckiemu i jońskiemu potrzebne są unowocześniony model zarządzania, skuteczny system policyjny i ściślejsza współpraca między władzami regionalnymi a UE. EKES wzywa zatem Radę Europejską do zwiększenia budżetu i możliwości działania Fronteksu.

5.3 **Zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska:** zgodnie z ambitną polityką ochrony środowiska UE, w ramach strategii EUSAIR przyjęto równie ambitne cele. EKES przyjmuje to podejście z zadowoleniem, zważywszy na znaczenie różnorodności biologicznej i istnienie siedlisk wysoce podatnych na zanieczyszczenie. Komitet popiera propozycje ściślejszej współpracy między państwami nadbrzeżnymi przedstawione w kontekście ram regulacyjnych dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, konwencji barcelońskiej oraz Wspólnej Komisji ds. Ochrony Morza Adriatyckiego i jego Obszarów Przybrzeżnych. Uważa, że niektóre z krajów położonych w regionie mogą nie być gotowe do tak ambitnej polityki i potrzebują dalszych zachęt, w tym ewentualnego finansowania przedsięwzięcia w celu dostosowania ich produkcji do norm ekologicznych.

5.3.1 EKES jest zdania, że głównym obszarem działania w tym filarze jest wdrożenie postanowień dyrektywy wodnej⁽¹³⁾ mającej na celu zmniejszenie emisji azotanów, by poprawić stan środowiska morskiego.

5.3.2 Komitet popiera również przyjęcie zaawansowanych metod zarządzania ruchem, by zmniejszyć odpady morskie i ścieki balastowe oraz rozpropagować projekty gospodarowania odpadami w ramach lądowej działalności przybrzeżnej.

5.3.3 EKES odnosi się pozytywnie do wdrażania metod morskiego planowania przestrzennego, morskich obszarów chronionych, sieci Natura 2000, a także zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną.

5.3.4 EKES odnotowuje, że zgodność jest niezbędna nie tylko dla członków UE, lecz również – a nawet szczególnie – dla członków spoza Unii, gdyż ułatwi im przystąpienie do UE.

5.3.5 EKES uważa również, że pogłębienie współpracy na wszystkich szczeblach w celu wymiany najlepszych praktyk między władzami morskich obszarów chronionych jest skutecznym sposobem ochrony środowiska.

5.4 Zwiększenie atrakcyjności regionalnej

5.4.1 EKES stanowczo popiera rolę turystyki i spodziewany dalszy wzrost tej branży w przyszłości⁽¹⁴⁾, gdy stanie się ona głównym obszarem działalności gospodarczej w regionach przybrzeżnych. Turystyka przyciągnęła największe przedsiębiorstwa europejskie, które inwestują w wysokiej jakości usługi i umożliwiają wzrost ruchu turystycznego. Przynosi ona wiele korzyści gospodarczych, ożywiając wzrost i tworząc dobrze płatne miejsca pracy, zwłaszcza dla ludzi młodych. Jednak ze względu na to, że ruch turystyczny się nasila, trzeba zapewnić środki łągodzące, by ograniczyć negatywny wpływ na środowisko przybrzeżne i morskie, od którego branża ta jest tak zależna.

5.4.2 EKES proponuje, by turystyka podlegała rygorystycznym praktykom zarządzania w celu uczynienia jej bardziej przyjazną dla środowiska i nadania jej bardziej integrującego charakteru. Zwraca uwagę, że środowisko biznesu, a także obie strony przemysłu i społeczeństwo obywatelskie mogą udzielić nieocenionego wsparcia w tym względzie.

⁽¹³⁾ Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r.

⁽¹⁴⁾ Światowa Organizacja Turystyki oczekuje, że do 2030 r. liczba przyjazdów turystycznych na całym świecie będzie co roku wzrastać średnio o 3,3 %. Zob. najważniejsze informacje Światowej Organizacji Turystyki w edycji z 2012 r. na stronie internetowej: WWW.UNWTO.org. Ponad połowa przyjazdów międzynarodowych dotyczy Europy, która jest najszybciej rozwijającym się regionem turystycznym.

5.4.3 EKES uważa, że sektor rejsów wycieczkowych powinien odgrywać większą rolę, przy czym należy poprawić jego zarządzanie i zintegrowanie w ramach produktu turystycznego. Popiera jednocześnie położenie większego nacisku na turystykę morską za pomocą nowych inicjatyw politycznych i celów strategii „Europa 2020” jako wyraz wysiłków Komisji zmierzających do opracowania zintegrowanej strategii na rzecz turystyki przybrzeżnej i morskiej.

5.4.4 EKES zaleca, by aspekty kulturowe i archeologiczne zostały ściśle włączone do działalności turystycznej. Turystykę należy zróżnicować, włączając do niej inne obszary działalności, takie jak konferencje, ekoturystyka, agroturystyka, produkty i trasy tematyczne, badania akademickie, biznes i sektor twórczy. Komitet jest przekonany, że wszystkie aspekty działalności turystycznej muszą kierować się zasadą uniwersalnego projektowania.

5.4.5 EKES sądzi, że nowa strategia makroregionalna powinna pomóc zainteresowanym stronom sektora turystycznego w sprostaniu wyzwaniom zewnętrznym i wewnętrznym, takim jak wzrost konkurencji ze strony innych regionów oraz wahania sezonowe, a także umożliwić im wejście na nowe rynki, ignorowane dotychczas przez branżę turystyczną, takie jak turystyka dla osób niepełnosprawnych i starszych, dzięki przyjęciu sprawdzonych rozwiązań z zakresu opracowywania zintegrowanych planów rozwoju terytorialnego.

Bruksela, 21 stycznia 2014 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE
